

5. Morkun V. Ore preparation multi-criteria energy-efficient automated control with considering the ecological and economic factors / Morkun V., Tron V. // Metallurgical and Mining Industry. – 2014. – No 5, p.p. 4 – 7. – Access mode : <http://www.metaljournal.com.ua/assets/Journal/1-MorkunTron.pdf>

6. Morkun V. Identification of control systems for ore-processing industry aggregates based on nonparametric kernel estimators / Morkun V., Morkun N., Tron V. // Metallurgical and Mining Industry. – 2015. – No 1, p.p. 14 – 17. – Access mode : http://www.metaljournal.com.ua/assets/MMI_2014_6/MMI_2015_1/3-Morkun-Tron.pdf

7. Morkun V. Ecological and economic optimization of iron ore processing automated control / Morkun V., Tron V. // Metallurgical and Mining Industry. – 2014. – No 5, p.p. 8 – 11. – Access mode : <http://www.metaljournal.com.ua/assets/Journal/2-Morkun-Tr.pdf>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Моркун Володимир Станіславович – доктор технічних наук, професор, проректор з наукової роботи ДВНЗ "Криворізький національний університет".

Коло наукових інтересів: інформаційно-комунікаційні технології, геоінформаційні технології та системи, включаючи: системи управління і автоматизації виробничих процесів.

Грищенко Світлана Миколаївна – завідувач сектору науково-технічної інформації науково-дослідної частини ДВНЗ «Криворізький національний університет».

Коло наукових інтересів: інформаційно-комунікаційні технології, геоінформаційні технології, педагогіка.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТРЕНІНГУ ЯК ІНТЕРАКТИВНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Ірина СЕРЬОГІНА

У статті розглянуто особливості застосування інтерактивних технологій у процесі навчально-пізнавальної діяльності студентів педагогічних ВНЗ, зокрема зосереджено увагу на умови ефективного використання тренінгу на прикладі вивчення дисципліни «Методика профорієнтаційної роботи».

This article deals with specialities of using interactive technologies in the process of teaching and learning activities of students of pedagogical universities, in particular the attention is concentrated at the conditions of effective using of the training on the example of studying the discipline "Methods of career guidance".

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими завданнями. Реформування системи вищої освіти вимагає постійного вдосконалення, так як відбувається зміна пріоритетів і соціальних цінностей: науково-технічний прогрес все більше усвідомлюється як засіб досягнення такого рівня виробництва, що найбільшою мірою відповідає задоволенню постійно зростаючих потреб людини, розвитку духовного багатства особистості. Тому сучасна ситуація в підготовці фахівців потребує докорінної зміни стратегії і тактики навчання у ВНЗ. Головними характеристиками будь-якого освітнього закладу є його компетентність і мобільність. У цьому зв'язку актуальними є питання впровадження у навчальний процес вищої школи активних та інтерактивних технологій навчання.

Аналіз наукових досліджень, в яких започатковано розв'язання даної проблеми, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується дана стаття. Теорію та типологію сучасних інтерактивних методів та технологій навчання розробляли у своїх наукових працях В. Бедерханова, М. Битянова, С. Крамаренко,

Л. Павленко, Л. Пироженко, О. Пометун, Н. Семергей, Г. Сиротенко та інші. Інтерактивні методи навчання базуються на активній взаємодії всіх учасників навчального процесу. При цьому відбувається обмін думками, ідеями, позиціями. Викладач стає організатором спільної діяльності, дискусій, співпраці, творчого пошуку. Інтерактивні технології включають методи, що зводяться до навчання у співпраці. Сутність інтерактивних технологій полягає в тому, що навчання відбувається шляхом взаємодії усіх, хто навчається. Це співнавчання (колективне, кооперативне, навчання у співпраці), в якому і викладач, і студент є суб'єктами навчально-пізнавальної діяльності.

Аналіз психолого-педагогічної та науково-методичної літератури показав, що розробка та впровадження інтерактивних методів навчання представлена в різних областях наукового знання, але має місце відсутність конкретних методичних рекомендацій при вивченні певних дисциплін у педагогічному ВНЗ, що і зумовило актуальність даної теми.

Формулювання цілей статті. Метою статті є розгляд особливостей використання тренінгу як інтерактивної технології у процесі навчання студентів ВНЗ (на прикладі вивчення дисципліни «Методика профорієнтаційної роботи» серед студентів 5 курсу факультету дошкільної та технологічної освіти Криворізького педагогічного інституту).

Виклад основного матеріалу. Інтерактивні технології навчання не є новими для українського освітнього середовища. Частково вони використовувались ще в перші десятиріччя минулого століття і були поширені в педагогіці та практиці української школи в 20-ті роки масштабного реформування шкільної освіти. Подальша розробка елементів інтерактивного навчання спостерігається в працях В.Сухомлинського, творчості вчителів – новаторів 70-80-х рр. (Ш.Амонашвілі, В.Шаталова), теорії розвивального навчання [3, с.18].

Так, О. Пометун і Л. Пироженко об'єднують методи інтерактивного навчання у чотири групи, залежно від мети уроку та форм організації навчальної діяльності учнів: кооперативне навчання (робота в парах, трійках, карусель, робота в малих групах, акваріум тощо); колективно-групове навчання (мікрофон, незакінчені речення, case-метод, мозковий штурм, «навчаючи — вчуся», «ажурна пилка» та ін.); ситуативне моделювання (імітаційні ігри, рольова гра, драматизація та ін.); опрацювання дискусійних питань (метод ПРЕС, «займи позицію», «дискусія» тощо) [3, с. 30].

Педагог-практик М. Скрипник у свою класифікацію інтерактивних методів навчання поклала такий принцип навчання, як взаємодія — діалог. Дослідниця визначає наступні інтерактивні методи навчання: інформаційні («Моє ім'я», «Перше знайомство», «Мені подобається...», «Іменні жетони»); пізнавальні («Від А до Я»); мотиваційні («Мої очікування», «Лист до самого себе», «Самооцінка», «Інтерв'ю»); регулятивні («Виробимо правила»).

Власний досвід роботи у ВНЗ дозволяє стверджувати, що серед перспективних інтерактивних технологій навчання найпопулярнішим можна вважати *тренінг*. Більшість професіоналів керуються в своїй роботі наступним визначенням тренінгу. Тренінг – це багатofункціональний метод навмисних змін психологічних феноменів людини і групи з метою гармонізації професійного і особового буття людини.

Ми цілком згодні з думкою дослідників Вачкова І. та Дерябо С., які акцентують увагу на те, що: «Груповий тренінг — це будь-який процес придбання знань, умінь або поведінкових навиків, в якому беруть участь більше двох чоловік» [1, с. 17].

Також досить цікавими є дослідження, проведені у 70-і роки минулого століття в Лейпцігському і Йенському університетах під керівництвом М. Форверга, де був розроблений метод, названий соціально-психологічним тренінгом. Засобами тренінгу виступали рольові ігри з елементами драматизації, що створюють умови для формування ефективних комунікативних навиків. Практичною областю додатку розроблених методів М. Форвергом стала соціально-психологічна підготовка керівників промислового виробництва.

Наведемо приклад навчання студентів-майбутніх педагогів проведенню тренінгу для старшокласників «Мій професійний вибір» у контексті вивчення дисципліни «Методика профорієнтаційної роботи» на 5 курсі факультету дошкільної і технологічної освіти. Складові проведення тренінгу: встановлення довірчих та доброзичливих відносин, узгодження правил роботи з виявленням реального стану вибору професії кожним старшокласником; ознайомлення учасників з можливостями тренінгу, зосередження на загальних групових цілях та з'ясування мети, цінностей, принципів і особистісних переконань учасників тренінгу; систематизація професійних знань учнів (опитувальники), обговорення попередніх успіхів та розчарувань при виборі майбутньої професії; конкретизація особливостей професійної діяльності у реальній ситуації професійного вибору, визначення зовнішніх та внутрішніх перешкод, що заважають досягти поставленої мети тощо; вироблення та аналіз можливостей для переборення перешкод, визначення альтернативних варіантів професійних намірів.

Методика профконсультативного тренінгу «Мій професійний вибір» має на меті формування професійних намірів старшокласників, забезпечує набуття умінь, необхідних для професійного самовизначення: колективної співпраці, самостійності, зіставлення особистісних бажань, можливостей, умінь із потребами суспільного виробництва, прийняття важливих рішень, планування будь-якої діяльності тощо. Структура тренінгу включає 5 взаємопов'язаних блоків «Довіра», «Усвідомлення власної особистості», «Світ професій», «Професійні наміри» та «Вибір професій». До кожного блоку розроблено низку спеціальних вправ.

Так, до блоку «Довіра» пропонуємо розглянути приклад однієї із вправ «Інтерв'ю».

Мета: поглиблення знань особистісних характеристик членів групи, подальша праця з метою встановлення довірчої атмосфери, висвітлення несподіваних для учасників варіантів вибору професії.

Інструкція: тренер пропонує сформулювати для кожного члена групи одне запитання, відповідь на яке допоможе краще пізнати і зрозуміти його професійний вибір. Для цього потрібно подумати про кожного учасника, пригадати, що ви вже знаєте про нього. На ці запитання людина повинна буде відповісти під час інтерв'ю. Обговорення та підбиття підсумків.

До блоку «Світ професій» розглянемо приклад одного із занять на тему: «Класифікація професій», до змісту якого входять вправа-привітання «Як вітаються представники різних професій» та вправа «Чотири сфери».

Мета: розширення уявлення про класифікацію професій, виокремлення основних сфер життя людини, стимулювання групового оцінювання, формування вміння застосовувати свої інтереси, здібності та нахили в реальному житті. Заняття проходить у вигляді групової дискусії.

Вправа-привітання «Як вітаються представники різних професій». Учасники діляться на пари. Кожна пара отримує інструкцію, де сформульоване завдання: вам треба зобразити за допомогою жестів і міміки, як вітаються представники різних професій. Інші учасники повинні вгадати, що за професію ви зобразили. Для виконання вправи учасникам видаються картки з назвами професій.

Вправа «Чотири сфери». Мета: виокремлення основних сфер життя людини, отримання навичок планування діяльності.

Інструкція: що б ви робили, якби могли все? Про що ви мрієте, які ваші наміри й цілі на найближчі 5 тижнів, 5 місяців, 5 років? Люди вкладають енергію в різні сфери свого життя, серед них можна виділити 4 основних. Які саме сфери ви хотіли б виділити? Подумайте й напишіть, як будете використовувати свою енергію й час?

Аналіз та обговорення: що будете робити для фізичного аспекту, для краси, фігури, для власного здоров'я? Що будете робити для свого навчання, роботи, захоплень, кар'єри? Для родини, друзів, школи? Для свого майбутнього, для творчості? Для міста, країни, людства?

Після проведення та опрацювання усіх блоків тренінгу проводиться письмовий практикум «Підсумковий рефлексивний самоаналіз», де усі учасники тренінгу відповідають на орієнтовні питання «Що нового я для себе відкрив на тренінгових заняттях?», «Яка ідея тренінгу мене найбільш вразила? Чому?», «Які з думок або матеріалів тренінгу мені можуть придатися надалі?» та ін.

Висновки та перспектива подальших досліджень. Таким чином, інтерактивні технології навчання створюють умови для формування і закріплення професійних знань, умінь і навичок студентів; сприяють розвитку вмінь самостійно мислити, орієнтуватися в новій ситуації, знаходити свої підходи до вирішення проблем, встановлювати ділові контакти з колективом; позитивно впливають на підготовку студентів до майбутньої професійної діяльності, сприяють розвитку їх творчих здібностей тощо. Інтерактивні технології спрямовані на залучення студентів до самостійної пізнавальної діяльності, формують інтерес до особистісного вирішення будь-яких пізнавальних завдань, можливість застосування студентами отриманих знань.

Отже, аналіз результатів нашої роботи підтвердив доцільність використання тренінгу як інтерактивної технології навчання на заняттях з «Методики профорієнтаційної роботи» серед студентів 5 курсу (спеціалісти, магістри; денні та заочна форма навчання) факультету дошкільної та технологічної освіти Криворізького педагогічного інституту. Це дозволило активізувати навчально-пізнавальну діяльність студентів, підвищити їх загальну мотивацію, професійну самостійність, рівень їх творчого розвитку тощо.

Можемо зробити висновок, що використання на заняттях інтерактивних технологій навчання дійсно підвищує результативність навчального процесу та покращує його якість.

Перспективою подальших досліджень вбачаємо у розробці імітаційних розвивальних тренінгів при вивченні окремих дисциплін на факультеті дошкільної та технологічної освіти Криворізького педагогічного інституту.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Вачков И.В., Дерябо С.Д. Окна в мир тренинга. Методологические основы субъектного подхода к групповой работе / И.В. Вачков, С.Д. Дерябо. – СПб.: Речь, 2004. – 272 с.
2. Коберник О. Дидактичні основи сучасного уроку трудового навчання // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2003. – № 2. – С. 3-7.
3. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Серьогіна Ірина Юрїївна – кандидат пед. наук, доцент кафедри педагогіки та методики технологічної освіти Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «КНУ».

Коло наукових інтересів: розвиток умінь та навичок самоконтролю, самоорганізації, самовиховання та саморозвитку учнів, студентів, викладачів у процесі навчання. Застосування активних та інтерактивних технологій та інновацій у навчальний процес школи, ВНЗ.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ МАЙБУТНІМИ ВЧИТЕЛЯМИ

Оксана ЧОРНА

У статті розглядаються методичні аспекти вивчення майбутніми вчителями теми «Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи цивільного захисту» на основі інтеграції знань з курсу безпеки життєдіяльності.

The article deals with methodological aspects of the study and future teachers topics "Ensuring measures and actions within a single system of civil defense" based on the integration of knowledge from the course of life safety.

Постановка проблеми. Необхідність проведення державних заходів захисту населення від надзвичайних ситуацій була актуальною на кожному етапі становлення та розвитку суспільства. Тому Верховна Рада України у лютому 1993 р. прийняла Закон «Про цивільну оборону України». У березні 1999 р. Постановою Верховної Ради України до цього Закону внесено доповнення. 10 травня 1994 року Кабінет Міністрів України затвердив Положення про цивільну оборону України, а 7 липня 1995 року була схвалена концепція створення єдиної державної системи запобігання і рятування під час аварій, катастроф та інших надзвичайних ситуацій. Відповідно до законодавства громадяни України мають право на захист свого життя й здоров'я від наслідків аварій, пожеж, стихійних лих. Держава як гарант цього права здійснює захист населення від небезпечних наслідків аварій і катастроф техногенного, екологічного, природного й військового характеру. Для цього була створена систему цивільного захисту населення. Цивільний захист населення – система організаційних, інженерно-технічних, санітарно-гігієнічних, протиепідемічних та інших заходів органів виконавчої влади, підлеглих їм сил і засобів, підприємств, установ і організацій, добровільних рятувальних формувань з метою запобігання і ліквідації надзвичайних ситуацій.

До завдань цивільного захисту відносять: запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного походження і запровадження заходів щодо зменшення збитків та